

Symulacja komputerowa statycznej próby rozciągania z zastosowaniem metody elementów skończonych

Ł. Wawrzynek^a, M. Serweciński^a, T. Bieg^a, A. Śliwa^b

^a Student Politechniki Śląskiej, Wydział Mechaniczny Technologiczny, Instytut Materiałów Inżynierskich i Biomedycznych

email: lukaszwawrzynek@gmail.com

^b Politechnika Śląska, Wydział Mechaniczny Technologiczny, Instytut Materiałów Inżynierskich i Biomedycznych

email: agata.sliwa@polsl.pl

Streszczenie: W artykule przedstawiono wyniki badań ze statycznej próby rozciągania oraz symulację komputerową naprężeń powstałych w wyniku zadanego przemieszczenia używając do tego celu programu ANSYS. Przedstawione wyniki badań eksperymentalnych zostały porównane z wynikami symulacji komputerowej w celu sprawdzenia ich poprawności.

Abstract: The article presents the results of the static tensile test and simulation computer simulation of stresses caused by the specified displacement by means of the ANSYS. The experimental results were compared with the results of computer simulation to verify their correctness.

Słowa kluczowe: statyczna próba rozciągania, metoda elementów skończonych, ANSYS

1. WPROWADZENIE

Metoda elementów skończonych jest obecnie jedną z najczęściej stosowanych metod rozwiązywania różnych problemów inżynierskich. Głównym atutem tej metody jest uniwersalność, polegająca na łatwości schematyzacji różnych obszarów o skomplikowanej geometrii, także niejednorodnych i anizotropowych, co kwalifikuje ją jako dobre narzędzie do modelowania różnych problemów [5].

Ogólnie MES jest pewną metodą rozwiązywania równań różniczkowych, cząstkowych po uprzedniej ich dyskretyzacji we właściwej przestrzeni. Dyskretyzację przeprowadza się lokalnie w małych obszarach o prostym, lecz dowolnym kształcie (zwanym elementami skończonymi). Jest to typowo komputerowa metoda wyznaczania naprężeń, odkształceń, uogólnionych sił i przemieszczeń w analizowanej konstrukcji dowolnego rodzaju. Metoda ta opiera się na podziale układu na skończoną liczbę elementów skończonych. W obrębie każdego elementu dokonuje się pewnych aproksymacji, a niewiadome są reprezentowane

poprzez funkcje interpolacyjne za pomocą wartości tych funkcji w skończonej liczbie punktów, zwanych węzłami [6].

Obliczenia mogą być przeprowadzane w przestrzeni dwuwymiarowej, gdzie dyskretyzacja sprowadza się najczęściej do podziału obszaru na trójkąty. Rozwiązanie takie pozwala na obliczenie wartości pojawiających się w przekroju danego układu. Związane są z tym jednak pewne ograniczenia wynikające ze specyfiki rozwiązywanego problemu. Z uwagi na postęp techniki komputerowej w ostatnich latach większość pakietów symulacyjnych wyposażona jest w możliwość rozwiązywania zagadnień w przestrzeni trójwymiarowej. Dyskretyzacja zazwyczaj polega na podziale obszaru na czworoboki. Modelowanie takie pozbawione jest fundamentalnych ograniczeń technologii 2D, ale jest znacznie bardziej wymagające pod względem pamięci i mocy obliczeniowej komputera [5,6].

Celem pracy jest porównanie wyników ze stanowiskowej próby rozciągania z wynikami uzyskanymi podczas symulacji komputerowej badania w programie ANSYS. Porównanie pozwoli na obliczenie błędu i ocenę przydatności systemu MES.

2. STANOWISKOWE BADANIE STATYCZNEJ PRÓBY ROZCIĄGANIA

Badanie przeprowadzono na maszynie zwanej „zrywarką”. Do naszej dyspozycji była maszyna wytrzymałościowa ZWICK Z100 (rys. 1) o specyfikacji przedstawionej w tabelicy 1.

Rysunek 1. Maszyna wytrzymałościowa
Figure 1. Testing machine

Tablica 1. Specyfikacja maszyny wytrzymałościowej ZWICK Z100

Table 1. Specification of ZWICK Z100 testing machine

Siła badania	do 100 kN
Szerokość przestrzeni roboczej	640 mm
Wysokość przestrzeni roboczej	1403 mm
Zakres prędkości badania	0,0005÷1 500 mm/min

Materiał, z którego wykonano próbki to stop aluminium AW-6060 (PA38). Cechuje się średnią wytrzymałością na rozciąganie i średnią wytrzymałością zmęczeniową. Podatny jest do anodowania dekoracyjnego oraz do spawania. Znalazł zastosowanie w produkcji prętów oraz profili aluminiowych. Dzięki wysokiej podatności do tłoczenia, pozwala uzyskiwać profile o skomplikowanych kształtach. Znajduje zastosowanie w produkcji elementów architektonicznych: elementy ścian, profile okienne, profile drzwi, drabiny, ogrodzenia, balustrady, wyposażenia samochodów, elementy przyczep, radiatory [4].

W tablicy 2 przedstawiono odpowiedniki norm, w tablicy 3 przedstawiono skład chemiczny, a w tablicy 4 przedstawiono własności fizyczne danego stopu aluminium.

Tablica 2. Odpowiedniki norm aluminium PA38 [4]

Table 2. Equivalent standards of aluminium PA38 [4]

PA38/6060				
PN/EN	W. nr	ISO	DIN	Inne
PA38/6060	3.3206	AlMgSi	AlMgSi0,5	Aldrey

Tablica 3. Skład chemiczny aluminium PA38 [4]

Table 3. Chemical composition of aluminium PA38 [4]

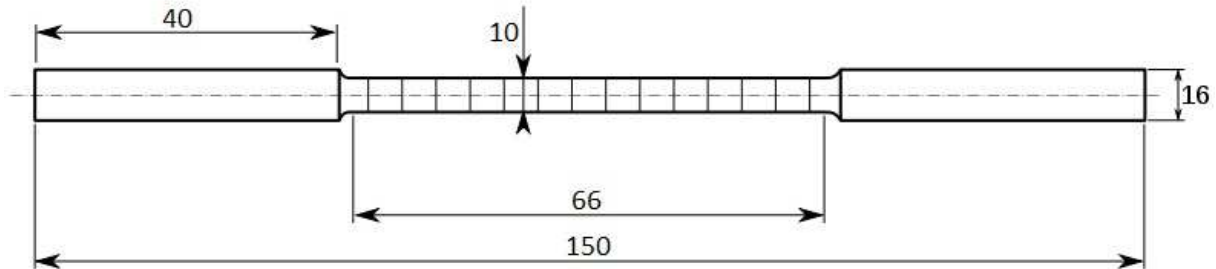
PA38/6060, %									
Si	Fe	Cu	Mn	Mg	Cr	Zn	Ni	Zr	Ti
0,3	0,1	Max	Max	0,35	Max	Max	-	-	Max
0,6	0,3	0,1	0,1	0,6	0,05	0,15	-	-	0,1

Tablica 4. Własności fizyczne aluminium PA38 [4]

Table 3. Physical properties of aluminium PA38 [4]

Własności fizyczne	
gęstość	2,7 g/cm ³
temperatura krzepnięcia	610°C
temperatura płynięcia	655°C
liczba Poissona	0,33
ciepło właściwe	898 J/kgK
współczynnik rozszerzalności cieplnej	23,4 μm/mK
opór właściwy	34 nWm
przewodność cieplna	200 W/mK
przewodność elektryczna	51 % IACS
moduł sprężystości E	69500 MPa
moduł sprężystości poprzecznej G	26100 MPa

Próbki użyte do badania zostały wykonane z prętów aluminiowych o wymiarach przedstawionych na rysunku 2.

Rysunek 2. Zwymiarowana próbka
Figure 2. Dimensioned sample

Zgodnie ze wszystkimi standardami oraz zasadami BHP przeprowadzono statyczną próbę rozciągania na maszynie wytrzymałościowej ZWICK Z100 próbek o przekroju okrągłym i średnicy części roboczej 10 mm.

Na rysunku 3 przedstawiono próbki przed zerwaniem, a na rysunku 4 próbki po zerwaniu.

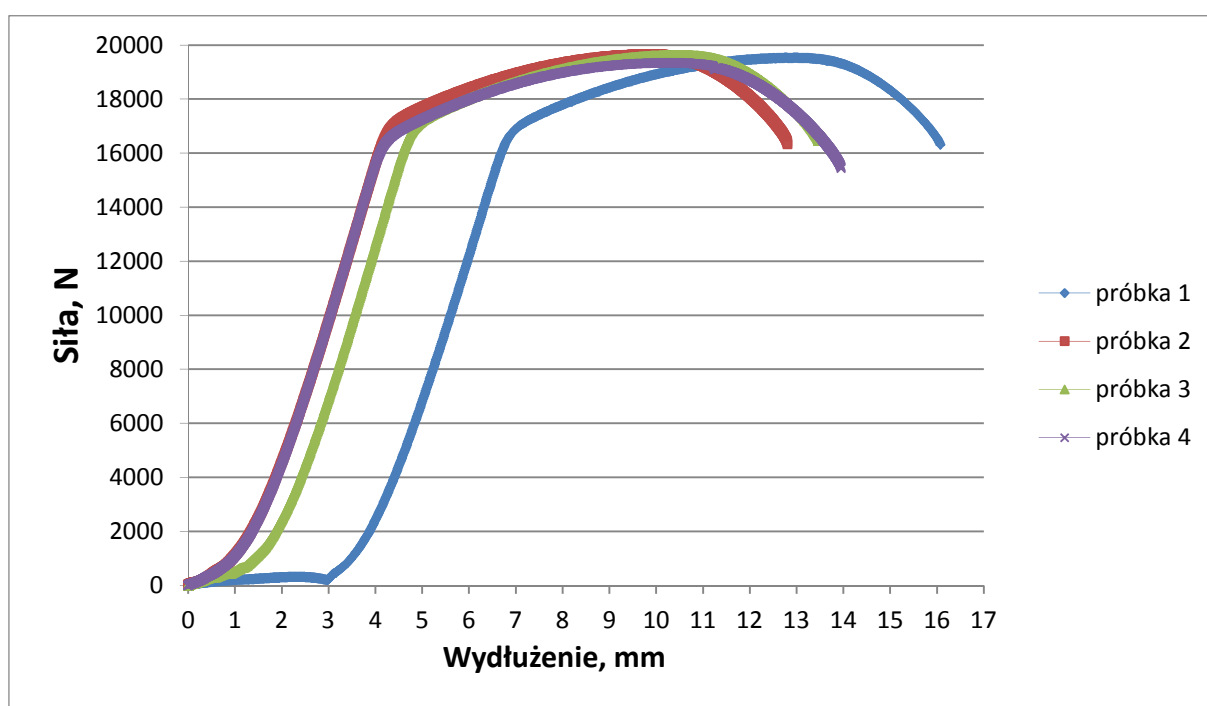
Rysunek 3. Próbki przed badaniem
Figure 3. Samples before test

Rysunek 4. Próbki po zerwaniu
Figure 4. Samples after rupture

Na rysunku 5 w formie wykresu przedstawiono otrzymane wyniki ze statycznej próby rozciągania wszystkich czterech próbek. Można zauważyć że próbka 1 odbiega od reszty, jednak nie wpływa to na dalsze wyniki.

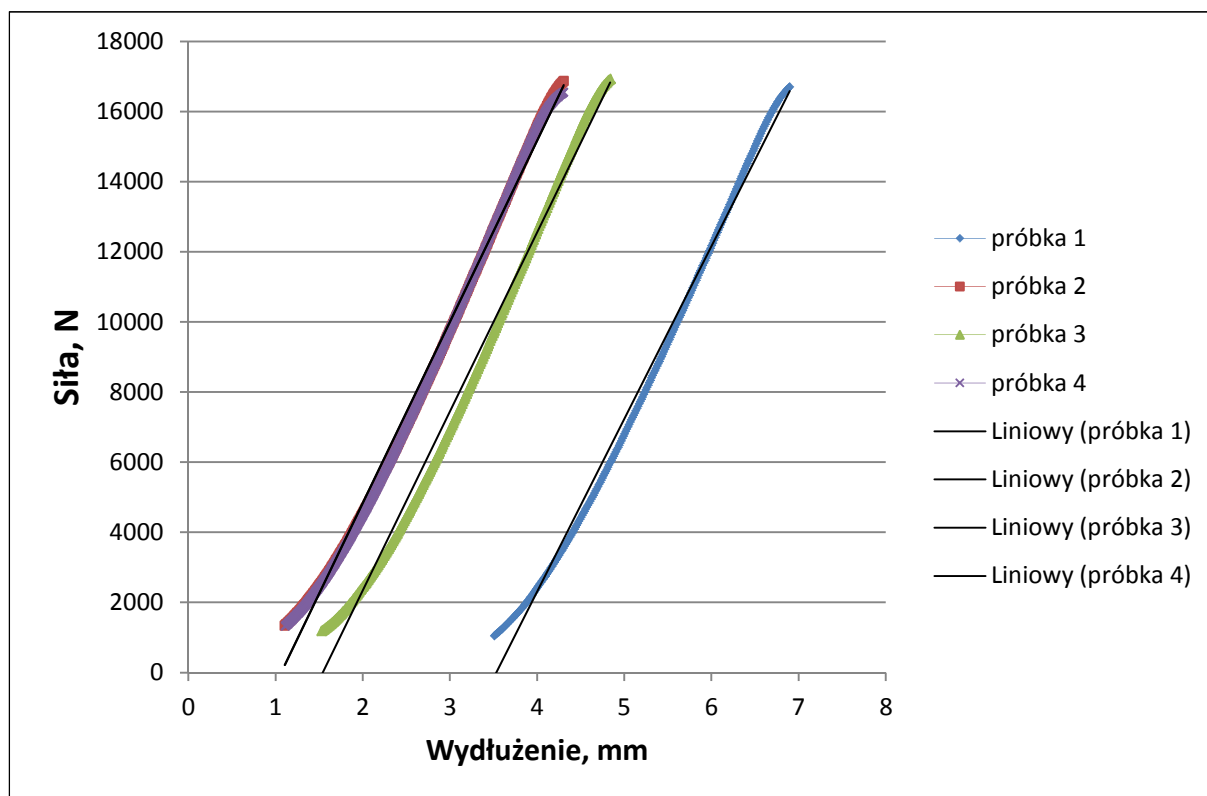
Dla dalszych badań głównie pod kątem symulacji komputerowej wzięto pod uwagę tylko liniowy zakres wyników próby rozciągania co zostało zaprezentowane na rysunku 6. Na podstawie wykresów przedstawionych na rysunku 6 odczytano wartości wydłużeń względnych co zawarto w tabelicy 5. Na podstawie wartości siły F odczytanej z wykresu oraz znając średnicę początkową próbki S , obliczono naprężenie σ (1). Na podstawie bezwzględnego wydłużenia próbki Δl odczytanego z wykresu 6 oraz długości początkowej części roboczej próbki l_0 , obliczono odkształcenie względne ε (2). Ostatnim etapem było wyznaczenie naprężeń rzeczywistych na podstawie odkształcenia względnego ε oraz naprężenia σ (3).

Rysunek 5. Wyniki statycznej próby rozciągania czterech próbek w postaci wykresu
 Figure 5. Results of the static tensile tests of four samples in graph form

Tablica 5. Wartości wydłużeń względnych
 Table 5. Values of relative elongations

Nr próbki	Δl , mm
Próbka 1	3,39
Próbka 2	3,20
Próbka 3	3,30
Próbka 4	3,20
Średnia	3,27

Rysunek 6. Liniowy zakres wyników statycznej próby rozciągania
 Figure 6. Linear range of results from static tensile tests

$$\sigma = \frac{F}{S} = \frac{16764 \text{ [N]}}{78,5398 \text{ [mm}^2\text{]}} = 213,4559 \text{ [MPa]}, \quad (1)$$

gdzie:

σ – naprężenie, MPa,

F – siła mierzona w N,

S – początkowy przekrój kształtki, wyrażony w mm^2 .

$$\varepsilon = \frac{\Delta l}{l_0} = \frac{3,27 \text{ [mm]}}{66 \text{ [mm]}} = 0,049545, \quad (2)$$

gdzie:

ε – odkształcenie względne

Δl – bezwzględne wydłużenie, mm,

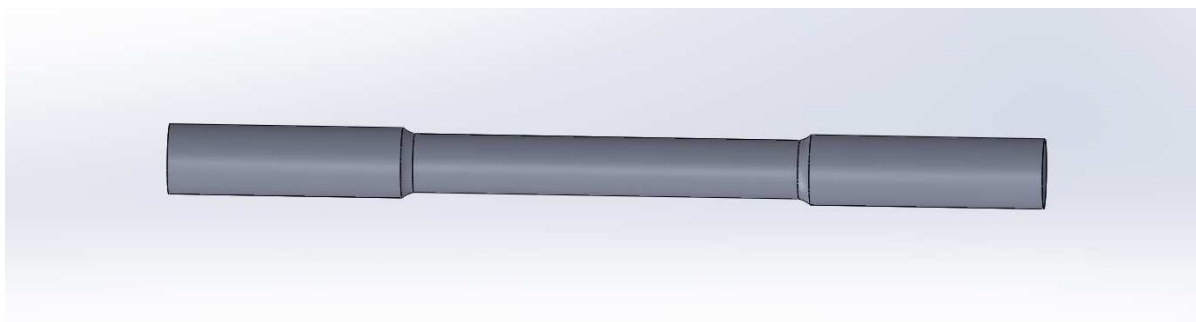
l_0 – długość części roboczej próbki przed zerwaniem, mm.

Na podstawie powyższych obliczeń wynika, że przy maksymalnym naprężeniu $\sigma = 213,4559 \text{ MPa}$ i maksymalnym względnym odkształceniu $\varepsilon = 0,049545$ maksymalne rzeczywiste naprężenia wynoszą:

$$\frac{\sigma}{\varepsilon} = \frac{213,4559 \text{ [MPa]}}{0,049545} = 4308,082 \text{ [MPa]} \quad (3)$$

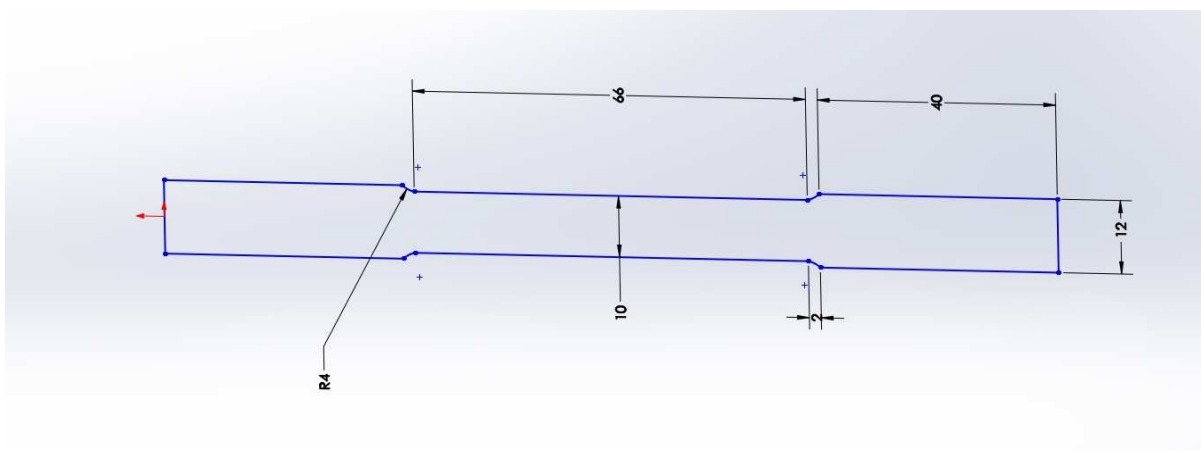
3. SYMULACJA KOMPUTEROWA W PROGRAMIE ANSYS

Geometryczny model próbki został wykonany w programie SolidWorks (rys. 7), a następnie wyeksportowany do programu ANSYS. Na rysunku 8 przedstawiono model próbki z jej rzeczywistymi wymiarami. Dane materiałowe próbek niezbędne do wykonania symulacji komputerowej przedstawiono na rysunku 9. Dla wspomnianego modelu geometrycznego w programie ANSYS wygenerowano siatkę elementów skończonych co przedstawiono na rysunku 10. Kolejnym krokiem wykonania symulacji było nałożenie warunków brzegowych, w tym celu jeden z uchwytów został unieruchomiony natomiast na drugim zadano kierunkowe przemieszczenie, które odczytano z wykresu (rys. 6) co pokazano na rysunku 11. W programie ANSYS zamodelowano naprężenia jakie wynikają z nadanego wydłużenia 3,27 mm. Wyniki naprężeń przedstawiono w formie graficznej i tabelarycznej (rys. 12).

Rysunek 7. Gotowy element wykonany w programie SolidWorks

Figure 7. Finished sample made in SolidWorks

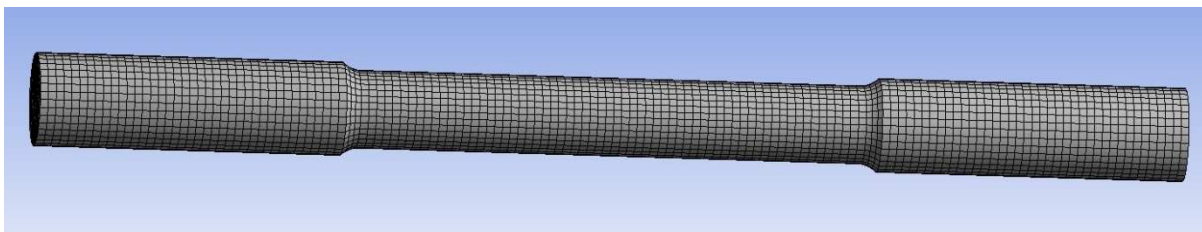
Rysunek 8. Zwymiarowana próbka w programie SolidWorks

Figure 8. Dimensioned sample in SolidWorks

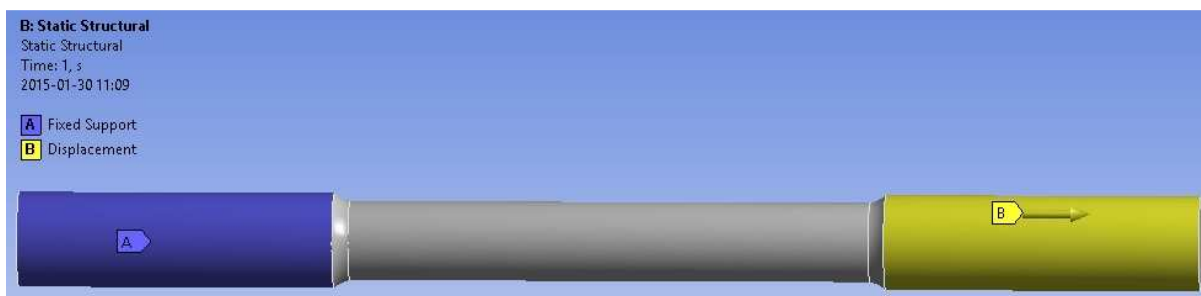

Properties of Outline Row 5: AL PA38				
	A	B	C	D E
1	Property	Value	Unit	
2	Density	2,7	g cm ⁻³	
3	Isotropic Elasticity			
4	Derive from	Young's Modulus and...		
5	Young's Modulus	69500	MPa	
6	Poisson's Ratio	0,33		
7	Bulk Modulus	6,8137E+10	Pa	
8	Shear Modulus	2,6128E+10	Pa	

Rysunek 9. Wprowadzone własności materiału w programie ANSYS Workbench
 Figure 9. Properties of the material typed in ANSYS Workbench

Rysunek 10. Wygenerowana siatka
 Figure 10. Generated mesh

Rysunek 11. Nadane unieruchomienie (A) oraz przemieszczenie (B) na uchwytach próbki
 Figure 11. Determination of fixed support (A) and displacement (B) on sample holders

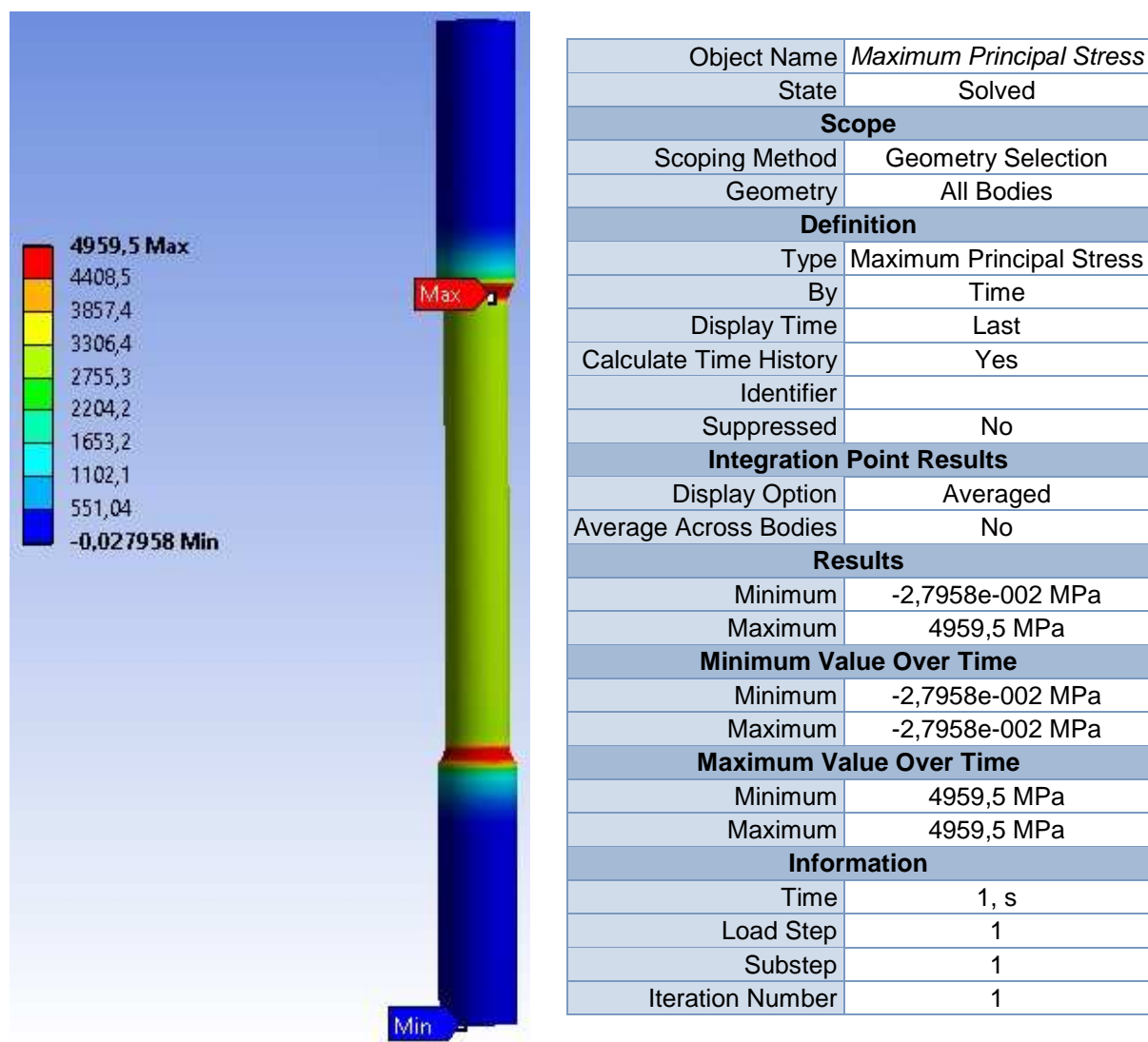
Dokonano analizy porównawczej wyników naprężeń uzyskanych przy pomocy symulacji komputerowej z wynikami obliczeń oraz wyznaczono błąd statyczny (4).

$$\frac{4408,5 - 4308,082}{4408,5} \times 100[\%] \approx 2,28[\%] \quad (4)$$

Wyniki symulacji naprężeń są w pełni adekwatne z wynikami obliczonymi a błąd statystyczny nie przekracza 2,3%.

- wartość uzyskana ze stanowiskowego badania: 4308,082 MPa,
- wartość uzyskana z symulacji badania w programie ANSYS: 4408,5 MPa.

Rysunek 12. Graficzne i tabelaryczne przedstawienie wyników w programie ANSYS
 Figure 12. Graphical and tabular presentation of the results in ANSYS

4. PODSUMOWANIE

W powyższym artykule przedstawiono wyniki ze statycznej próby rozciągania, model wykonany w programie SolidWorks oraz kolejne czynności, które wykonywano przy tworzeniu symulacji w programie ANSYS, korzystając z wyników uzyskanych podczas badania.

Otrzymane wartości naprężeń po wykonaniu symulacji, z pominięciem maksymalnych (które mogą nie być wiarygodne), porównano z wynikami badań eksperymentalnymi i obliczono błąd. Wyniósł on około 2,28%. Uzyskany błąd jest względnie niski, można więc przyjąć, że program ANSYS sprawdza się przy symulacjach naprężeń podczas rozciągania. Nie należy jednak zawierać mu w pełni i przeprowadzać dodatkowe badania eksperymentalne w sytuacjach, w których jest to możliwe.

LITERATURA

1. strona internetowa: <http://www.biomech.pwr.wroc.pl>
2. strona internetowa: <http://dydaktyka.polsl.pl>
3. strona internetowa: <http://pl.wikipedia.org>
4. strona internetowa: <http://www.dostal.com.pl>
5. T. Zagrajek, G. Krzesiński, P. Marek, Metoda Elementów Skończonych w mechanice konstrukcji. Ćwiczenia z zastosowaniem systemu ANSYS, Wydawnictwo OWPW, Warszawa, 2005.
6. strona internetowa: <http://www.strek.strefa.pl>